

РЕЗЮМЕ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ

доц. д-р Елена Николаева Кантарева-Дечева

ИЗДАДЕНА КНИГА НА БАЗАТА НА ЗАЩИТЕН ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“

1. *Кантарева-Дечева, Е. „Подови мозайки от Епископската базилика на Филипопол – технология и техника, консервация, реставрация, експониране“, АМТОО „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, 2022, ISBN: 78-619-7682-16-8, 177 стр.*

Резюме

Останките от античния град Филипопол днес се откриват на дълбочина около 3-4 м. под съвременното ниво в централната градска част на Пловдив. През годините по време на археологически разкопки са разкрити крепостни стени, форумен комплекс с одеон, разположен в северния му край, театър, стадион, акведукт, няколко раннохристиянски базилики и др. Запазени са на място, цялостно или частично, с цел интегриране в съвременната градска среда.

Откритите и проучени подови мозайки от Филипопол се отнасят към два основни периода: II - III в. и IV - VI в. Принадлежали са на терми и сгради с представителен характер през първия период и на раннохристиянски базилики, резиденции и частни жилища през втория. В тяхната декорация се улавя западното влияние през първия период и влиянието на източните раннохристиянски центрове през втория. Мозайките са запазени, проучени и описани в публикации в различна степен, според възможностите на времето и обстоятелствата, при които са открити.

Епископската базилика на Филипопол е открита по време на спасителни археологически разкопки в периода 1982-1986 г. Намира се източно от форумния комплекс на античния град и южно от съвременния католически храм „Свети Лудвиг“.

АКАДЕМИЯ ЗА МУЗИКАЛНО, ТАНЦОВО И ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

До 2002 г. е проучена частично почти половината от сградата, а през 2016- 2017 г. е доразкрита изцяло.

Тя е трикорабна базилика, с апсида от изток и своеобразно оформени нартекс и атрий от запад, изключително мащабна по размери, с богато вътрешно архитектурно оформление и мозаечни подове. С обща дължина от около 83 м. и ширина около 36 м., тя се явява най-голямата базиликална сграда от IV-VI век на територията на България и една от най-големите на Балканите, а нейните подови мозайки с площ от над 2000 кв. м. са най-големият запазен на място мозаечен под на раннохристиянска базилика от IV-VI век в Европа.

След археологическото разкриване и проучване на мозайката 1982-1986 г. са извършени различни по обем и проблематика консервационно-реставрационни работи. Върху мозайката в наоса е изградено временно защитно покритие, а оставащата извън него около 50 кв. м. мозайка е отделена от терена. В периода след 1990 г. – поради настъпилата промяна в икономическата обстановка в България и последвалото спиране на средствата за реставрация и дори за поддръжка на мозайката, нейното състояние значително се влошава. Защитното покритие е разчистено след срутването му през 1999 г., а мозайката, покрита само с найлон и тънък слой пясък, е оставена неохранявана под открито небе.

През 2014 г. беше иницииран проект за „Защитно покритие, реставрация и експониране на Епископската базилика на Филипопол” с финансовата подкрепа на фондация „Америка за България” и Община Пловдив, за чието осъществяване обединиха усилия екип от архитекти, реставратори, археолози и строители. През 2015 г. началото на проекта беше положено със започването на дейностите по консервация и реставрация на мозайките. Благодарение на тази инициатива Епископската базилика получи шанс за нов живот, а авторът на настоящото изследване невероятната възможност да проектира и ръководи реставрационните дейности на мозайки, стенописи и архитектурна скулптура.

Технико-технологичното проучване и документиране на мозаечните подове по време на тяхната реставрация осигури важни сведения за последователността и начина на тяхното полагане, за използваните техники и организация на работа, за вида и свойствата на използваните материали. Проследяването и анализът на вариациите в стратиграфията на подовете на базиликата допринесе за изясняване на строителната

АКАДЕМИЯ ЗА МУЗИКАЛНО, ТАНЦОВО И ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

периодизация на сградата, извършваните преустройства, обновявания и реконструкции. В този смисъл резултатите от проучванията, направени по време на консервацията и реставрацията на мозайките, са още едно доказателство за приноса на тази интердисциплинарна и сравнително нова наука към цялостното изследване на обекта.

СТАТИИ И ДОКЛАДИ

2. Kantareva-Decheva, E., Stanev, S. *New Mosaic Floors of the Episcopal Basilica of Philippopolis (Plovdiv, Bulgaria) in ProceedIngs of the 14th Conference of the Association Internationale pour l'Étude de la Mosaïque Antique (AIEMA), Nicosia 15-19 October 2018 2, ISBN 978-618-86641-0-4, 500-507, Athens 2023.*

Резюме

През 2014 г. беше иницииран проект за „Защитно покритие, реставрация и експониране на Епископската базилика на Филипопол” с финансовата подкрепа на фондация „Америка за България” и Община Пловдив. През 2015 г. след демонтиране на горния мозаечен под в южната половина на базиликата беше разкрит долния мозаечен слой, а през 2016 -2017 г. в резултат на проведените археологически разкопки беше разкрита северната част на базиликата. По време на теренната консервация бяха предприети редица проучвания на новоразкритите мозаечни подове. Докладът се фокусира върху първоначалните резултати от анализа на мозаечните подове.

3. Kantareva-Decheva, E., Decheva, R., 2021, “The Episcopal Basilica of Philippopolis, Plovdiv, Bulgaria: conservation and public presentation of the mosaic floors”, in ProceedIngs of The 13Th conference of The International committee for The conservation of mosaics, Barcelona 15-20 October 2017, ISBN 978-88-7970-907-1, 653-659. Italy.

Резюме

Епископска базилика датирана от IV-VI в. е открита през 1983-85 г. в центъра на Пловдив. Всички разкрити помещения са покрити с полихромни подови мозайки, чиято обща площ е над 1800 кв. м. През годините са извършвани различни по обем и

АКАДЕМИЯ ЗА МУЗИКАЛНО, ТАНЦОВО И ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

проблематика консервационни работи, а в периода след 1990 г. след спиране на средствата за консервация и поддръжка на мозайката нейното състояние значително се влоши.

През 2015 г. беше инициран проект за „Защитно покритие, реставрация и експониране на Епископската базилика на Филипопол” с финансовата подкрепа на фондация „Америка за България” и Община Пловдив. Презентацията се фокусира върху съвместните усилия на екипа от архитекти, реставратори и археолози за проучването, реставрацията, интерпретацията, експонирането и интеграцията на археологически обект Епископска базилика в съвременната градска среда.

4. Елена Кантарева-Дечева, Райна Дечева, 2019, „Проучване на стенна декорация – живопис и пластика от Епископската базилика на Филипопол“ в Сборник доклади от Втора Международна научна конференция "Наука, образование и иновации в областта на изкуството" проведена в АМТИИ Пловдив на 24-26 Октомври 2019 г., ISBN 978-954-2963-56-1, Пловдив, стр. 385-389

Резюме

В периода 2016 – 2017 г. по време на археологическото разкриване на северната половина от сградата на Епископската базилика освен мозаечните подове се разкриха и други елементи от художествена украса на храма. Настоящото изследване представя разкритата стенна декорация, включваща стенописи и щукатурна пластика.

5. *The Small Basilica Project. Conservation and Display of the Mosaic Floor. Elena Kantareva-Decheva, Proceedings of the XII Conference of the International Committee for the Conservation of Mosaics (ICCM), Proceedings of the XIIth Conference of the International Committee for the Conservation of Mosaics (ICCM), Algero, Italy, Published by Getty Conservation Institute, Los Angeles, 2017, ISBN 978-1-60606-533-4, page 322-327.*

Резюме

Проектът за „Защитно покритие, реставрация и експониране на Малка, раннохристиянска базилика от Филипопол” беше осъществен от 2010 до 2013 г. с финансовата подкрепа на фондация „Америка за България”, Министерство на културата и Община Пловдив. Основната му цел беше да се създаде работещ модел за опазване и

АКАДЕМИЯ ЗА МУЗИКАЛНО, ТАНЦОВО И ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

социализация на археологически обект *in situ* в съвременна градска среда. По време на реализацията на проекта беше построена защитна сграда, отделените от терена мозайки бяха прехвърлени на нови носещи основи и върнати обратно на място, мозайката и писчината в Баптистерия бяха реставрирани и експонирани *in situ*.

6. *Кантарева-Дечева, Станев, Станчев, 2021, “Новоразкрити мозайки от Епископската базилика на Филипопол – 2019-2021 г.”, Годишник на АМТИИ Пловдив 2020 г., Пловдив, 2021, ISSN 1313-6526, 23-34.*

Резюме

В периода 2019 – 2021 г. по време на изграждането на защитната сграда на Посетителския център над Епископската базилика на Филипопол продължиха дейностите по проучване, консервация, реставрация и експониране на мозайките и архитектураната скулптура. Настоящата публикация представя предварителните наблюдения на екипа върху последно разкритите мозаечни подове, извършени паралелно с тяхната реставрация.